

גיליון הורים פרשת במדבר

חומש במדבר מכונה גם חומש הפקודים כיוון שנעשו בו שני מניינים (ספירה) של בני ישראל ושל שבט הלוי בנפרד. חז"ל לימדו אותנו שהקב"ה מונה את עם ישראל מתוך חיבתו לפניו כשם שנמנו כשיצאו ממצרים, וכשנפלו בעגל לידע מנין הנותרים, כשבא להשרות שכינתו עליהם מנאם. בפרשתנו מתבצעים מספר מפקדים:

- א. מפקד השבטים
- ב. מפקד הדגלים
- ג. מפקד הלויים מבן חודש ומעלה
- ד. מפקד בכורות ישראל
- ה. מפקד הלויים מבן שלושים ועד בן חמישים לעבודת הקודש

הנושאים הנוספים בין המפקדים עוסקים בתפקידם של בני שבט לוי, סדר החניות והמסעות במפקד הדגלים, פדיון הבכורות, מלאכת קיפול המשכן והיציאה למסעות כאשר בפרשתנו מפורט רק על משמרת בני קהת. לדפים צורפו סיפורים לקראת חג שבועות.

סיפור א' לשולחן שבת

אנו מתחילים את חומש במדבר ובמשך 40 שנה של נדודים (קצת פחות) היו יסורין לעם ישראל ותלונות רבות. משל לאיש אחד שהיה חולה והיה מודאג ממחלתו. מה עשה? הלך לרופא מומחה. והימים היו ימי סתיו שבהם אין הרפואות מוצלחות. והחולה עומד לפניו וכלו צער ודיכאון. חשב הרופא: מה אני אגיד לו? אם אני אגיד לו: תחכה לחודש זיו הלא הוא ימות מרוב פחד ודאגה. אמר הרופא בעורמה: תשמע. אני ארפה אותך בתנאי שתסכים לשתות את כל התרופות המרות שאני אביא לך. רק כך תוכל להתרפא. אמר החולה: "בסדר". והרופא עשה את עצמו כל יום שהוא מכין לו תרופות. אבל החולה האמין לו וחשב בכח הדמיון שזה תרופות מרות, ולכן היה לו קשה לשתות אבל הוא הכריח את עצמו לשתות כדי שהוא יהיה בריא. אבל כל זה היה שקר כי הרופא הביא לו לשתות מים ועוד כל מיני משקים רק שהוא הוסיף להם כל מיני טיפות כדי לשנות את צבעם. כך היה כמה שבועות ואמר לו הרופא: "עכשיו לך הביתה כי יש לך רפואה". וכשהגיע עת הזמיר, חודש זיו, קרא לו הרופא שיבוא אליו. אמר לו הרופא: "תדע לך שאתה עדיין חולה מסוכן כמו שהיית ואתה צריך לקבל תרופות. עד עכשיו עבדתי עליך ובאמת לא קיבלת שום תרופה" אמר לו החולה: "והלא סבלתי מרירות מהתרופות כמה ימים?" אמר לו: "לא נתתי לך כלום. רק בגלל שאתה פחדת מאוד זה נדמה לך כך. ועכשיו זה זמן טוב לרפואה ואני אתן לך את התרופה האמיתית, ואז תבחין בין המרירות והחרירות של התרופות הראשונות לבין המרירות והחרירות של התרופות השניות." אומר המגיד מדובנא שעם ישראל חשב שכמו שיצאו ממצרים לאחר יסורים לגאולת עולם כך אם יעברו יסורים במדבר יקבלו את ארץ ישראל לעולם אלא שהקשר של עם ישראל לארץ ישראל אינו מאפשר זאת והיסורין במדבר הם כהכנה לכניסה לארץ ישראל.

סיפור ב' לשולחן שבת

הקשר שבין המדבר לתורה חומש במדבר עוסק במסעות בני ישראל ובהנהגת הקב"ה דרך משה רבינו עד להגעה לפני ארץ ישראל. ומובא בשולחן ערוך: "ולעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת" ומכאן נסיק שיש קשר מהותי בין פרשת במדבר לבין חג שבועות. דרשו חז"ל במכילתא, פרי יתרו: "בשלושה דברים ניתנה תורה: במדבר, ובאש, ובמים. מה אלו חנינם לכל באי העולם, אף אלו חנינם לכל באי העולם". חז"ל מלמדים אותנו שתורה מונחת בקרן זוית וכל הרוצה יבוא ויטול. אין התורה ירושה לאדם מאבותיו ולכן כל אחד בבחירתו, בשקידתו וברצונו יכול לטפס במעלות הקודש. והאדם המפקיר את עצמו על דברי תורה, ומשים "עצמו כמדבר זה שהכול דשין בו, תלמודו מתקיים בידו. ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו" (ערכין, נד.). נדרשת חכמה יחודית הנטועה בעם ישראל בעצם קבלת התורה כפי שכתוב "ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים ... ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה" (דברים, 1, 7)

חג השבועות, זמן מתן תורנו, הוא הזמן להזכיר ליהודי את מקומו ותפקידו לקבל את התורה ולגלות את הסגולה הפנימית שלו "כי היא חכמתכם ובינתכם" על חכמת היהודי אל מול הגוי מספרים בתור מליצה על יהודי שנסע ברכבת, ואכל דגים מלוחים. חתך את ראשי הדג, עטפם בחתיכת נייר כדי לזורקם. ראה אותו גוי אחד, ושאל אותו לפרש מעשיו: "מה אתה עושה עם ראשי הדג?" היהודי החליט להתל בו וענה: "זה לא כל כך פשוט.. והלא ודאי ידוע לך, שאנחנו היהודים חכמים גדולים וחכמתנו באה לנו כתוצאה מאכילת ראשי הדג...". אמר לו הגוי: "אם כך אתה מוכרח למכור לי אותם!" אמר לו היהודי: בבקשה, רק אם תיתן לי מאה שקל לכל ראש". שמח הגוי על המציאה וקנה את כל ראשי הדג, והחל לאכול ראש דג אחד, בעוד עצמות הדג בין שיניו. פנה הגוי אל איש שיחו ואמר לו: "איזה טיפוש אני. במקום לקנות ממך ראש דג במאה שקל, יכולתי לקנות אצל הדייג דג שלם בעשרה שקלים!" ענה לו היהודי: "אהה.. אני רואה שזה מתחיל לעבוד... אתה רואה בעצמך שמאכילת ראש הדג התחלת להבין...". יהי רצון ששנשכיל להבין לשמוע ללמוד וללמד ויתקיים תלמודינו בידנו..

סיפור ג' לשולחן שבת

כידוע, בחג השבועות אנו קוראים את מגילת רות. רות הייתה הגיורת הראשונה וגיורה ע"י בועז עפ"י הכתוב במסכת יבמות (עז). מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית. מובא סיפור השגחה מתוך הרצון לעזור ל"גיורת". ר' שלמה קרליבך, טס פעמים רבות כדי לזמר ליהודים בכל רחבי העולם, והיה דמות מוכרת אצל צוותי האוויר של חברות הטיסה הידועות. באחת הטיסות, כשעה לאחר ההמראה, קם ר' שלמה ממקום מושבו וראה דיילת אחת ממלמלת בשפתיה ואוחזת בידה סידור. הוא התפלא מהמראה הלא שיגרתי והמתין לסיום תפילתה. כאשר סיימה, אמר: 'אחות קדושה. אני רואה שאת מתפללת מסידור. האם את יהודיה?' הדיילת ענתה: 'אמנם הורי אינם יהודים, אבל נולדה בי איזו משיכה ליהדות. למדתי כמה שנים אצל רב יהודי אורתודוקסי ולאחרונה התגיירתי כדת וכדין, ואני נוהגת, כפי שאתה רואה - באורח חיים של תורה ומצוות על פי ההלכה. אחד הנוסעים קרא לדיילת וכך שיחתם נקטעה. ר' שלמה חזר לשבת במקומו והתבונן בעננים שריחפו מתחת לכנפי המטוס. כמה דקות לאחר מכן ניגשה הדיילת לר' שלמה ושאלה אותו 'האם אתה רב? אולי תוכל לעזור לי בבעי דחופה ר' שלמה הינהן בראשו והיטה את אזנו לדבריה. 'בזמן האחרון נקשרתי לבחור יהודי, אבל הוריו מתנגדים מאוד לשידוך בגלל שאני גיורת ולא מרשים לו להתחתן אתי, ואפילו מאיימים לנתק את הקשר בינינו. אנחנו אוהבים מאוד אחד את השני, אבל הוא קשור להוריו ולא רוצה לצערם. הוא שבור מכל המצב ואני חוששת שהוא עומד לנתק אתי קשר. רבי, האם תוכל לעזור לי?' 'אני אשתדל', אמר ר' שלמה, 'תני לי את מספר הטלפון של הוריו וגם את מספרך ואני אנסה כמיטב כוחי לשכנע אותם שלא יתנגדו לחתונה! כאשר הגיע ר' שלמה ליעדו, התקשר להורי הבחור ונתקל מצידם ביחס עוין ומנוכר. ניסיונו של ר' שלמה לגרום לאב לראות את הדברים באופן אחר עלו בתוהו. ככל שניסה לשכנעו, כך האב התרגז יותר, עד שצעק לבסוף: 'תדע לך שאני ניצול שואה! ובגלל מה שה' עשה ליהודים באמצעות הגויים, אני שונא יהדות, אבל אם הבן שלי יתחתן עם גויה, אהרוג אותו!' ר' שלמה הבין שאין טעם לדבר יותר וסיים את השיחה הטלפונית. הוא התקשר לדיילת כדי לספר לה על אי הצלחתו. הדיילת לא ענתה ובמקומה ענה אביה. ר' שלמה שוחח עמו וסיפר לו על השתדלותו למען בתו. האב כעס על ר' שלמה בגלל שהתערב וניסה לגשר בין הצדדים. ר' שלמה ניסה להצדיק את עצמו באומרו: '!הרי כתוב בגמרא שהקדוש ברוך הוא מתעסק שלישי מזמנו בשידוכים, ואני מנסה לעזור לו טיפ-טיפה.. אבל מה שברור לי הוא שבתך והבחור אוהבים מאוד זה את זה, וחבל מאוד שלא יתחתנו! קולו האיכפתי של ר' שלמה נגע ללבו של האב. הוא החל לבכות ואמר בהתרגשות: 'אני אגלה לך סוד שלא גיליתי לאף אחד, והייתי בטוח שלא אגלה לעולם. אני ואשתי נוצרים, אבל לא אמיתיים. שנינו בעצם יהודים ניצולי שואה, ובגלל מה שה' עשה ליהודים, אנחנו שונאים יהדות. אנחנו מעמידים פני נוצרים, למרות שלא התנצרנו באופן רשמי וגידלנו את ילדינו כנוצרים לכל דבר. הם לא יודעים את האמת!...' 'אם כך', אמר ר' שלמה בהתלהבות, 'בתך יהודיה מלידה ואין בעיה! אביו של הבחור רוצה שכלתו תהיה ממוצא יהודי וכעת

התברר שהיא באמת כזאת. תגלה לה את האמת והם יוכלו להתחתן!
אביה של הדיילת התרצה ור' שלמה הצליח לשכנע את ההורים משני הצדדים להפגש ביניהם.
הפגישה נערכה במלון שבו התאכסן. ברגע הפגישה, אחד האבות צעק:
'יענקל'ה! והשני ענה לעומתו:

'הרשל'ה! והם נפלו זה בזרועותיו של זה. לאחר מכן הסבירו לנשותיהם ההמומות שפעם, לפני שפרצה המלחמה, למדו כחברותא בישיבתם.

כל אחד סיפר שהיה בטוח כי רעהו נספה בשואה. זיכרונותיהם עלו ופרצו. הם נזכרו בילדותם האבודה ודיברו עליה בנוסטלגיה מהולה בכאב.

אחד מהם אמר:

'זוכר איך חלמנו על העתיד כשהיינו בחורי ישיבה?! אמרנו אחד לשני שכאשר נגדל ונתחתן ויהיו לנו ילדים בוגרים, נשיא אותם אחד לשני. אנחנו שכחנו לגמרי, אבל ה' לא שכח...'

סיפור ד' לשולחן שבת

רות המואביה שבאה להסתופף תחת כנפי השכינה זוכה לברכה מבעוז ויחזד הקימו את מלכות ישראל משובלת בית דוד: "...בְּרוּכָה אַתְּ לַה' הַיִּסְבֶּתָּ חֶסֶדָּךְ הַאֲחֻזָּרִין מִן הָרְאשׁוֹן לְבִלְתִּי לְקַת אַחֲרֵי הַבְּחֻרִים אִם דָּל וְאִם עֲשִׂיר... כִּי יוֹדַע כָּל שְׁעַר עֲמִי כִּי אֶשֶׁת חַיִּל אַתְּ."
רות המואביה נודעה כאשת החסד הראויה להיכנס לקהל ישראל "ששלושה סימנים באומה זו ביישנים רחמנים וגומלי חסדים" שאנו בני אברהם אבינו שהשפיע חסד רב ועשה נפשות ע"י מצוות הכנסת אורחים וטרח בה בגופו.

ומסופר על הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א שפעם אחת התארח בביתו רבה של לוצק הגאון רבי זלמן סורוצקין זיע"א ה"חפץ חיים" שהיה כידוע מפורסם במדת החסד, קיבלו בכבוד גדול וקיים בו מצות הכנסת אורחים על כל דקדוקיה, מיד עם בואו מהדרך, ערך לפניו שלחן ועליו סעודה דשנה, הם שוחחו בדברי תורה וה"חפץ חיים" השתדל מאד להנעים לו את השהייה בביתו. כאשר הגיע הזמן ללכת לישון, התחיל ה"חפץ חיים" לסדר לאורח את חדרו ולהציע לו את מיטתו, האורח נבוך מאד, היתכן! ה"חפץ חיים" מגדולי הדור בכבודו ובעצמו יהיה זה הטורח עבורו בהכנת מטתו? לא, אינני מסכים פנה הרב סורוצקין ל"חפץ חיים", לא יתכן שכבודו ישרתני, אנכי אוכל לעשות זאת בעצמי, ה"חפץ חיים" לא השיבו מאומה, והמשיך בהכנת הכרים והכסתות. למחרת בבוקר הלכו ה"חפץ חיים" ואורחו לבית הכנסת להתפלל תפילת שחרית, את הטלית ואת התפילין נתנו לתלמיד שלייה אותם כדי שיביאן לבית הכנסת, כאשר הגיעו לבית הכנסת, חיפש הרב מלוצק את הבחור כדי שיקבל ממנו את טליתו ואת תפיליו, אך הבחור איננו. בצר לו פנה הרב סורוצקין אל ה"חפץ חיים" ושאלו מה עם התפילין? שמא יודע מר היכן אותו בחור? אמר לו ה"חפץ חיים" מדוע על כבודו לטרוח בהנחת התפילין? אני אוכל לעשות כי לא בחנם טרח ה"חפץ חיים" זאת במקומו. אז הבין הרב האורח, בעצמו במצות הכנסת אורחים, ולא נתנה לבני ביתו או לתלמידיו, ללמדך כי מצות הכנסת אורחים היא מצוה כשאר מצוות, שעל האדם לטרוח בה בגופו, ורק כך מקיימים את המצוה בשלמות.

סיפור ה' לשולחן שבת

המסר מתנורו של עכנאי על קניין התורה

מסופר שנחלקו רבי אליעזר בן הורקנוס וחכמים על תנורו של עכנאי שעשוי חוליות חוליות האם הוא מקבל טומאה או שאינו מקבל טומאה. דיון ההלכתי סביב תנור זה עוסק בשאלה האם תנור חרס שנחתך לחוליות והודבק מחדש באמצעות חול או טיט שניתן בין החוליות נחשב כתנור שלם המקבל טומאה, או שנחשב ככלי שבור או כלי אדמה שאינו מקבל טומאה, ולפיכך נשאר בטהרתו. רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאים.

ניסה רבי אליעזר להביא את חכמים לפסוק כמותו ולא קיבלו ממנו חכמים.

ואומר להם רבי אליעזר: "אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח!" ונעקר חרוב זה במקומו.

אמרו לו חכמים: "אין מביאים ראיה מן החרוב."

חזר ואמר להם: "אם הלכה כמותי אמת המים תוכיח!" חזרה אמת המים לאחוריה.

אמרו לו חכמים: "אין מביאים ראיה מן אמת המים."

חזר ואמר להם: "האם הלכה כמותי כותלי בית המקדש יוכיחו!" הטו כותלי בית המדרש ליפול.

גער בהם ר' יהושע, אמר להם: "אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה אתם מה טיבכם?"

לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע ולא זקפו מפני כבודו של רבי אליעזר ועדיין מטיין ועומדים.

חזר ואמר להם ר' אליעזר: "אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו!" יצאתה בת קול ואמרה: "מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום."

עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: "לא בשמים היא" - שאין משגיחין בבת קול שכבר נכתב בהר סיני - בתורה "אחרי רבים להטות..."

הגאון מוילנא שואל : מה ראה רבי אליעזר להכריע את ההלכה בוויכוח שבינו לבין החכמים על ידי שלשה מופתים בחרוב, אמת המים וכותלי בית המדרש ?
והוא משיב : כדי לזכות בתורה על האדם להיות מושלם בשלושת התכונות הבאות :
א. הסתפקות במועט
ב. ענווה
ג. התמדה בלימוד תורה .
לכן בחר ר' אליעזר דווקא באלו:
חרוב - מפני שהחרוב מסמל את ההסתפקות במועט כמו שאמרו: "וחנניא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת".
אבל אמרו לו חכמים: "אין מביאין ראייה מן החרוב" – עדיין אין די בהסתפקות במועט.
אמת מים - אמת המים מסמלת את מידת הענווה, שכן אמרו חכמים: "למה נמשלה תורה למים? שכתוב: "הוי כל צמא מים?" לומר לך מה מים מניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה"
אמרו לו חכמים: "אין מביאין ראייה מאמת המים" – עדיין אין די בענווה בלבד.
כותלי בית המדרש - שהם יעידו על השקידה הרבה שהייתה לו בתורה.

סיפור ו' לשולחן שבת

חג מתן תורה - כוחו של האדם השוקד על התורה
שלמה המלך אומר בספר משלי (פרק ה פסוק יט) על התורה "אֶנְלֵת אֶהְבִּים ויעלת חן... באהבתה תשגה תמיד".
הגאון רבנו יוסף חיים כותב בספריו, משל נפלא המובא בחוברת בהלכה ובאגדה:
לעשיר גדול שהיה בקי ומבין בכל סוגי המרגליות, ויודע שוויה של כל מרגלית. היה לו משרד קטן שאליו היו מגיעים אנשים כדי להתיעץ עמו בעסקי המרגליות .
לעשיר זה הייתה אשה חכמה, והנה יום אחד הוציאה טבעת עם יהלום מידה ושאלה את בעלה כמה היא שווה ?
הבעל העשיר שכח שזו טבעת שקנה בעצמו , הסתכל בטבעת ואמר, אולי חמש מאות דולר .
אמרה לו אישתו : בעל הטבעת מבקש עבורה אלף דולר .
אמר לה: אין זה משתלם, החזירי את הטבעת למוכר. היא המתנינה מספר ימים, ונגשה אל בעלה, כשהפעם הייתה הטבעת מונחת לה על האצבע. אמרה לו, כמה שווה טבעת זו בעיניך? האם שווה היא אלפיים דולר, כפי שמבקש המוכר ?
התבונן העשיר שוב בטבעת ומאחר שהספיק באותו בזמן לעבור על הרבה טבעות , שוב לא זכר את הטבעת שקנה לאישתו ואמר, טבעת זו שווה אלף וחמש מאות דולר .
אמרה לו האישה, הרי זו אותה טבעת שהראיתי לך לפני מספר ימים! איך יתכן שאתה, אשר בקי כל כך בערכן של אבנים יקרות, טעית טעות כה גדולה? וכי בזמן כ"כ קצר עלה המחיר באלף דולר ?!
אמר לה: זה לא נכון, אני מומחה ולא יתכן כי טעיתי טעות כה גדולה, בוודאי אין זו אותה טבעת !
אמרה לו האישה: וכי אני מהתלת כך?! אלא אני אישית לך את התשובה, כשהראיתי לך את הטבעת לפני מספר ימים הייתה הטבעת לבד, אבל עכשיו אתה רואה את הטבעת כשהיא מונחת על האצבע שלי, והחן והחביבות שלי בעיניך האירו על המרגלית הזאת, ולכן אתה אומר שהיא שווה אלף דולר יותר מכדי שוויה...
כך היא התורה.

האדם הדבוק בתורה ושוקד עליה עד שהיא הופכת לחלק מהותי פנימי שלו, משפיעה עליו חן מיוחד, עד שהקב"ה מתנהג עמו בהנהגה מיוחדת - למעלה ממה שמגיע לו באמת, ויצליח וירוויח בכל דרכיו וזה השוני מאדם הלומד תורה לקנות ידיעות אך משאיר את יראת השמים מחוצה לו.

סיפור ז' לשולחן שבת

לימוד התורה כמים לדגים
מספרת הגמרא במסכת ברכות סא: תנו רבנן פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה.
אמר ליה: "עקיבא אי אתה מתירא מפני מלכות?!"
אמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה:
לשועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום. אמר להם מפני מה אתם בורחים? אמרו לו מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם. אמר להם רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם?
אמרו לו אתה הוא שאומרים עליך פקה שבחיות?! לא פקה אתה אלא טיפש אתה!
ומה במקום חיותנו אנו מתיראין במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה...

המלמד

מתכוננים לפרשה

גיליון להורים

במדבר

www.Parashatshavua.com

אמרו לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לר' עקיבא וחבשוהו בבית האסורים ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו. אמר לו פפוס מי הביאך לכאן אמר ליה אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים... ושואל הגאון מוילנה: "על איזה דברים בטלים נתפס פפוס"?

התשובה נמצאת בגמרא במסכת תענית יח: שפפוס היה אדם שמסר את נפשו, כדי להציל את תושבי לוד. כפי שמספרים חז"ל: אמרו כשביקש טוריינוס להרוג את לוליינוס ופפוס אחיו בלודקיא, אמר להם אם מעמו של חנניה מישאל ועזריה אתם - יבא אלוהיכם ויציל אתכם מיד, כדרך שהציל את חנניה מישאל ועזריה מיד נבוכדנצר.

אמרו לו חנניה מישאל ועזריה צדיקים גמורין היו וראויין היו ליעשות להם נס ונבוכדנצר מלך הגון היה וראוי ליעשות נס על ידו ואותו רשע הדיוט הוא ואינו ראוי ליעשות נס על ידו ואנו נתחייבנו כליה למקום ואם אין אתה הורגנו הרבה הורגים יש לו למקום והרבה דובין ואריות יש לו למקום בעולמו שפוגעין בנו והורגין אותנו אלא לא מסרנו הקדוש ברוך הוא בידך אלא שעתיד ליפרע דמינו מידך. אף על פי כן הרגן מיד...

ומסביר רש"י - לוליינוס ופפוס אחיו צדיקים גמורים היו: בלודקיא! היא לוד והיינו דאמרינן בכל דוכתא (ב"ב דף י:): הרוגי לוד אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן בגן עדן ויש אומרינן שנהרגו על בתו של מלך שנמצאת הרוגה ואמרו היהודים הרגוהו וגזרו גזרה על שונאיהן של ישראל ועמדו אלו ופדו את ישראל ואמרו אנו הרגנוהו והרג המלך לאלו בלבד.

ולמדנו את עניין מסירות הנפש של ר' עקיבא על לימוד התורה שראה פפוס ואת מסירות הנפש שלו הגדיר "כדברים בטלים". שעניין לימוד התורה מחזיק את עם ישראל ומציל אותו מגזירות לכתחילה ומחיייה את עם ישראל ועל כך הודה פפוס לר' עקיבא.

סיפור ח' לשולחן שבת

שבועות- איך זוכים לתורה?

במדרש תנחומא, פרשת חקת אות ח' מובא:

רבי אֶחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינְיָא אָמַר, בְּשַׁעֲהָ שֶׁעָלָה מֹשֶׁה לְמָרוֹם, שָׁמַע קוֹלוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּפִרְשֵׁי פֶרֶךְ אֲדָמָה. וְאוֹמֵר הִלְכָה בְּשֵׁם אוֹמְרָה אֶלְיֶעֶזֶר בְּנֵי אֹמֵר, עֲגָלָה בַת שְׁנָתָה, וּפְרָה בַת שְׁתֵּימִים. אָמַר מֹשֶׁה לְפָנָיו, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, הֲעֲלִינִים וְתַחְתּוֹנִים שֶׁלָּךְ הֵן וְאֵתָה אוֹמֵר הִלְכָה בְּשֵׁמוֹ שֶׁל בֶּשֶׂר וְדָם.

אָמַר לוֹ הַקַּב"ה: צְדִיק אֶחָד עָתִיד לַעֲמֹד בְּעוֹלָמִי, וְעָתִיד לְפָתַח בְּפִרְשֵׁי פֶרֶךְ אֲדָמָה תַּחְלָה, רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר, עֲגָלָה בַת שְׁנָתָה, וּפְרָה בַת שְׁתֵּימִים...

אָמַר מֹשֶׁה לְפָנָיו, רַבּוֹן הָעוֹלָמִים, הֲיֵי רְצוֹן שֶׁיִּהְיֶה מִתְלַצֵּי (אני מבקש ממך ריבוננו של עולם, שהאיש הזה, יהיה צאצא שלי). אָמַר לוֹ: חֲתִיף, שֶׁהוּא מִתְלַצֵּי, הֲדָא הוּא דְכִתְיִב: וְשֵׁם הָאֶחָד אֶלְיֶעֶזֶר (שמות יח, ד).

המדרש באבות דרבי נתן פרק ו' מביא סיפור:

מעשה ברבי אליעזר בן הורקנוס שהיה חורש את שדותיו של אביו. והנה באחד הימים ראהו אביו שהוא יושב ובוכה.

אמר לו אביו: למה אתה בוכה? השיב לו בנו: איני בוכה אלא מפני שאני רוצה ללמוד תורה. אמר לו והרי אתה בן 28 שנה ואתה רוצה ללמוד תורה?! קח לך אישה ותוליד בנים, ותוליך אותם לבית הספר ללמוד תורה.

עברו שבועיים ואליעזר לא טעם כלום, עד שנגלה אליו אליהו זכור לטוב אמר לו: בן הורקנוס מפני מה אתה בוכה? אמר לו: מפני שאני רוצה ללמוד תורה.

אמר לו: אם אתה רוצה ללמוד תורה, עלה לך לירושלים ולך אצל רבן יוחנן בן זכאי.

עמד ועלה לו לירושלים והלך אצל רבן יוחנן בן זכאי. כשהגיע אליו, ישב לפניו והיה בוכה. אמר לו הרב: מפני מה אתה בוכה? אמר לו מפני שאני מבקש ללמוד תורה!

אמר לו: בן מי אתה? ולא רצה אליעזר להגיד לו.

אמר לו הרב: האם למדת קריאת שמע, או תפלה, או ברכת המזון? אמר לו: לא.

עמד רבי יוחנן ולמדו שלשתן.

לאחר שלמד ברכות ותפילה, ישב לו אליעזר והיה בוכה. אמר לו מפני מה אתה בוכה?

אמר לו: מפני שאני מבקש ללמוד תורה.

עמד ולמדו תורה, והיה אומר לו שתי הלכות כל ימות השבוע, ובשבת היה חוזר עליהן ומדבקן.

עברו שמנה ימים ואליעזר לא טעם כלום אלא עפר, עד שעלה ריח רע מפיו, ורבן יוחנן העמידו מלפניו מפני שלא יכל לסבול את הריח...

ישב לו אליעזר והיה בוכה. אמר לו הרב: מפני מה אתה בוכה?

אמר לו שהעמדתי לפניך כאדם שהוא מעמיד מלפניו מוכה שחין.

אמר לו בני כשם שעלה ריח פיך מלפני, כך יעלה ריח חוקי תורה מפריך לשמים.

אמר לו: בן מי אתה?

אמר לו: בן הורקנוס.

המלמד

מתכוננים לפרשה

גיליון להורים

במדבר

www.Parashatshavua.com

אמר לו: והרי אתה בן גדולי עולם ולא אמרת לי?! חייך אתה סועד אצלי.

אמר לו: כבר סעדתי באכסניה שלי.

אמר לו: ואצל מי אתה מתארח?

אמר לו: אצל רבי יהושע בן חנניא ורבי יוסי הכהן.

שלה רבן יוחנן ושאל את רבי יהושע ורבי יוסי: אצלכם סעד אליעזר היום?

אמרו לו: לא, והרי כבר שמונה ימים שלא טעם כלום?! הלכו ומצאו שהיה אוכל אדמה.

והנה בניו של הורקנוס אמרו לאביהם עלה לך לירושלים ונדה את בנך אליעזר מנכסוך, ועלה לו לירושלים לנדותו, ומצא שם יום טוב לרבן יוחנן בן זכאי, והיו כל גדולי המדינה סועדים אצלו.

הלכו וסיפרו לרבן יוחנן שאביו של רבי אליעזר בא, אמר להם: עשו לו מקום והושיבו אותו ליד העשירים. נתן רבן יוחנן את עיניו ברבי אליעזר ואמר לו: אמור לנו דבר אחד מן התורה!

אך רבי אליעזר התבייש לדבר בפני רבו, ולכן עמד לו רבן יוחנן בן זכאי והלך לו לחוץ.

מיד פתח רבי אליעזר את פיו והיה דורש ופניו מאירות כאור החמה, וקרנותיו יוצאות כקרנות משה רבינו, ואין אדם יודע אם יום או לילה.

היה רבי אליעזר יושב ודורש ואביו עמד על רגליו, כיון שראה שאביו עומד על רגל נבהל, אמר לו: אבא שב לך, שאיני יכול לומר דברי תורה ואתה עומד על רגליך.

לאחר הדרשה בא רבן יוחנן ונשק לו על ראשו ואמר: אשריכם אברהם יצחק ויעקב מי יצא מחלציכם! אמר לו הורקנוס אביו: לא היה צריך לומר אשריכם אברהם יצחק ויעקב מי יצא מחלציך, אלא "אשרי אני מי יצא מחלצי".

אמר הורקנוס לבנו: בני לא באתי אלא לנדותך מנכסי, ועכשיו שבאתי וראיתי השבחה זוהי, הרי אחיך מנודים מנכסי, והם נתונים לך במתנה.

אמר לו בנו: אילו קרקעות בקשתי מלפני הקדוש ברוך הוא, היה לפניו ליתן לי, ואלו כסף בקשתי היה לפניו ליתן לי, אבל לא בקשתי מהקדוש ברוך הוא אלא שאזכה לתורה בלבד.

סיפור ט' לשולחן שבת

"כי טוב סחרה מסחר כסף" (משלי ג, יד).

הרב משה פוליאס סיפר את הסיפור המובא בגמרא כך:

רב כהנא נפקד בבן לאחר שנים רבות שלא היו לו ילדים, לבנו קרא סליק.

כשהיה סליק בן שלוש אמר רב כהנא לאשתו: צריך לקחת את הילד למלמד כדי שילמד תורה.

אמרה האישה: "איני יכולה בלעדיו... אולי תביא את המלמד לביתנו, סליק ילמד כאן ואני אוכל להשגיח עליו ולראותו כשאחפזין."

המלמד יקבל כאן חדר אני אבשל בשבילך, והוא יאכל וישן אצלנו..."

הסכים רב כהנא והלך לחפש מלמד לתמיד חכם לבנו, הסתובב בשוקי טבריה ומצא את רבי אליעזר זעירא, עליו מסופר בגמרא שלבש שחורים כל היום כי התאבל על ירושלים.

הוא פגש את רבי אליעזר כשהוא יושב ומטיל ציציות בבגדו, שאל אותו רב כהנא: "יש לך אשה וילדים?"

ענה לו: "כן".

"היכן הם?" שאל הרב.

"אשתי זו התורה וילדי הם המצוות" ענה רבי אליעזר.

אמר רב כהנא: "אם כך אתה מתאים להיות מלמד לבני. רוצה אני שתבוא לביתי ותלמד את בני במשך עשרים וחמש שנה, אם תשלים את השנים תקבל 25 ככרות זהב סכום עתק, אך אם תחסיר אפילו יום אחד לא תקבל כלום, אולם אם בני סליק יעזוב אותך ואפילו אחר יום אחד תקבל את מלא הסכום"

הסכים רבי אליעזר זעירא לעסקה ואכן לימד את סליק במשך עשרים וחמש שנה, עד שסליק נהיה לתלמיד חכם השולט בכל התורה כולה.

שילם לו רב כהנא את מלא הסכום והם נפרדו לשלום.

פנה סליק לאביו וביקשו רשות לצאת לשוק, הלא אני בן 28 ולא ראיתי את השוק מימי. יצא הבן לשוק של טבריה והתפעל ממה שראה עיניו, זה מוכר עגבניות זה מלפפונים כל אחד מכריז בקול על מרכולתו...

לפתע ראה אדם המכריז מי ורדים מי ורדים למכירה, ניגש סליק למוכר ושאלו: "מה זה מי ורדים?"

אמר לו המוכר משקה מרווה וטעים.

ביקש סליק מהמוכר: "האם אפשר לקבל כוס ממשקה זה?"

ענה המוכר: "בבקשה, אך קודם צריך אתה לשלם!"

אמר הבן: "אבל אין לי כסף!"

המלמד

מתכוננים לפרשה

גיליון להורים

במדבר

www.Parashatshavua.com

"אם אין כסף - אין משקה!" ענה המוכר.

אמר לו סליק: "האם יודע אתה מי אני? אני בנו של רב כהנא!"

ענהו המוכר בליגלוג: "ואני נכדו של יעקב אבינו... מים מקבלים רק תמורת כסף!"

חשב הבן ואמר: "אני יודע את כל התורה כולה! עשרים וחמש שנה למדתי תורה מאליעזר זעירא רבי ולא יצאתי מביתי..."

ענה המוכר: "אהה... יפה... אם כן אלמד אותך שיעור ראשון בענייני השוק, כדי לקנות בשוק צריך לשלם!

חזר סליק לביתו ואמר לאביו: "איני חפץ בדרך התורה! אם כל התורה שלמדתי מאליעזר זעירא רבי, אינה שווה אפילו כוס מי ורדים

איני חפץ בדרך זו!"

אמר לו אביו עלה לעליית הגג שם יש יהלום ששמרנו אני ואמך לעת זקנתנו, צא מחר לשוק ומכור אותו אך מאחר ואתה לא מבין

במסחר, תסתובב בשוק ותשאל כמה שווה יהלום זה ותמכור אותו רק למרבה במחיר.

יצא הבן לשוק והגיע לרחוב הסנדלרים, שאל אותם כמה אתם מציעים עבור היהלום?

ראו הסנדלרים את היהלום התפעלו מגודלו והציעו מאה זהובים.

משם המשיך לשוק הרצענים והציע אותו להם.

הביטו הרצענים ואמרו נשלם לך עבורו אלף זהובים!

המשיך לשוק הטבחים ושם הציעו לו תמורת היהלום חמשת אלפים זהובים.

בסוף היום הוא הגיע לשוק היהלומנים. היהלומנים לא ראו מימיהם אבן כה גדולה ושאלו מאין יהלום יקר זה, מוכנים אנו לשלם

עבורו מיליון זהובים! וכמובן מכר להם.

חזר סליק בערב לביתו וסיפר לאביו על מה שארע. אמר לו אביו אני לא מבין! הרי הציעו מגוון של מחירים. מי באמת צודק,

הסנדלרים או אולי היהלומנים?

ענה הבן פשוט מאוד, הם אינם מבינים באבנים יפות ולכן הציעו סכום נמוך. וכדי לדעת מה ערכה האמיתי של האבן, צריך ללכת

למקום שבו מבינים באבנים, רק בשוק של היהלומנים מבינים ערכה של אבן.

אמר לו רב כהנא: הנה הכסף בידך אך לפני שהנך הולך לסחור בשוק, לך לבית המדרש ואל תגייד שאתה בני כדי שלא יכבדו אותך

בגללי, ואז תראה מה אתה מפסיד.

הסכים הבן לנסות ולראות איך נראה בית המדרש, מה יש לו להפסיד הכסף בידו יבקר בבית המדרש ומיד אחר כך יצא לסחור...

הלך ומצא אדם יוצא מבית המדרש ובוכה.

אמר לו סליק: "מדוע אתה בוכה? אמר לו אותו יהודי אין אתה יכול לעזור לי אך אספר לך כי הרי אמר החכם מכל אדם "דאגה בלב

איש ישיחנה" אולי על ידי שאספר לך יוטב לי מעט... ארעה אצלי תופעה מוזרה, גדלו לי עדרים רבים של בהמות שראשם ככלב

וגופם ככבש ובאתי לבית המדרש שיכשירו לי אותם, אם יכשירו לי אותם אהיה עשיר גדול כי כל כספי מושקע בעדרים אלו, נכנסתי

לבית המדרש ולא יכלו להכשירם לי, וכך כל כספי ירד לטמיון..."

אמר לו סליק: "אכנס איתך ואשכנע את החכמים להכשירם!!"

צחק האיש בליבו מי הוא זה אשר יצליח להכשירם הרי חכמים גדולים ממנו לא הצליחו.

נכנס סליק בבטחה לבית המדרש, דפק על הבימה ואמר לחכמים יש לי רעיון כיצד לבודקם, נצבוט אותם אם יפעו מה מה מין כבש

הם, ואם יצעקו הב הב כלב הם!

שיבחו החכמים ואמרו מי הוא חכם זה? כיצד לא חשבנו על רעיון פשוט שכזה.

אמר אותו אדם לפעמים הם צועקים הב ולפעמים הם פועים מה, הציע סליק רעיונות ובכל רעיון שבחווהו, אך אותו אדם אמר שכל

אותם רעיונות לא יועילו כי דומה הוא גם לכלב וגם לכבש.

הוסיף סליק ואמר, אליעזר זעירא רבי לימדני שצולים בשר כלב הוא מצטמק וכשצולים בשר כבש הוא נשאר עבה, באו נצלה בשר

כלב ובשר טלה, וכן נצלה בשר מן העדר הזה, אם יצלה ככלב כלב הוא אם ככבש כבש הוא.

צלו וראו שכבש הוא! ומינו את סליק לראש הישיבה.

חזר סליק לביתו שאל אותו אביו רב כהנא: "איך היה בבית המדרש?"

אמר לו: "שמו אותי בראשם וראש הישיבה אני!"

אמר לו רב כהנא: "והרי אמרת שלא מעריכים את תורתך?!"

אמר הבן לאביו: "יפה עשית כשנתת לי למכור את היהלום וראיתי שיש המבינים ביהלומים ויש שאינם מבינים, כך גם הללו מבינים

בדברי תורה והללו אין מבינים..."

סיפור י' לשולחן שבת

לפום צערא – אגרא מעלת לימוד התורה קביעת עיתים לתורה מובא במסכת שבת (לא.) : "אמר רבא, בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה וכו', ואפילו הכי אי יראת ה' היא אוצרו אין, אי לא לא". האדם מקבל שכרו על עצם לימוד התורה ולא רק על ההישגים והידיעות בתורה ועל כן הקריטריון החשוב הוא "קבעת עתים לתורה" שהאדם יקפיד להיות מחובר לתורה ולטרוח בה שהרי אמרו חז"ל במסכת אבות לפום צערא – אגרא. ומובא משל למלך גדול, שרצה לבנות ארמון מלוכה מושלם בהדרו. כינס את טובי האדריכלים לתכננו, גייס את טובי הבנאים לבנותו, ולא חסך כל מאמץ כדי שייבנה הארמון בפאר ובהדר, ואכן, כאשר כילו לבנותו, לא היה כמוהו ליופי. עתה ביקש המלך שטרקלין הארמון המשמש להיכל המלוכה, יהיה המפואר ביותר. קרא לארבעה מגדולי הציירים במדינה, והורה לכל אחד מהם לצייר קיר אחד בטרקלין. ידע כי התחרות ביניהם תפיק את המירב והמיטב. ואמנם, שלושה מהם עבדו ועמלו במרץ רב והשקיעו את כל יכולתם וכישרונם במלאכתם. הצייר הרביעי חבק ידיים, התעצל ולא החל בעבודה. דיברו עמו, המריצו אותו, איימו עליו – ולשוא. השלושה סיימו את מלאכתם – יצירות אמנות למופת. אז התעורר הצייר הרביעי לפעולה. מיהר ושייף את הקיר, החליקו למשעי, ואז כיסהו בצבע מבריק מלוטש כראי, וכל שלושת הקירות השתקפו בו. הכותל שלו היה היפה מכולם. שלושת הציירים כעסו מאד על חברם. הייתכן? הם עמלו ויגעו, טרחו בכל כוחם – והוא נהנה מפרי עמלם, קוטף את פירות כישרונם! אך מה יכולים היו לעשות? חרקו שיניים והמתינו לביקורו של המלך. המלך הגיע וסקר קיר אחר קיר. התפעל מהרעיונות, מעושר הצבעים, מהאמנות ומהאומנות. עבר מהקיר הראשון לשני ולשלישי. ואז עמד לפני הקיר הרביעי – ונעתקו המילים מפיו. כל שלושת הקירות השתקפו בו במיזוג ובהרמוניה נפלאה! אמר המלך: "קיר זה יפה כמו כל השלושה יחדיו, מגיע עבורו שכר כמו עבור כל השלושה!" והציירים שומעים וליבם נופל. אשר יגורו בא. נטל המלך שקים מלאים מטבעות זהב, והורה לתלות שק על כל אחד משלושת הקירות. כל צייר יטול את שכרו התלוי על הקיר שלו. ובקיר הרביעי – ישתקפו שלושת השקים כאחד, וזה יהיה שכרו של הצייר הרביעי.

בלימוד תורה שאינו כרוך במאמץ, לא יהיה קניין לאדם והתורה לא תשפיע עליו את הקדושה הראויה לכל יהודי. על כן ראוי לו לכל אדם לקבוע עיתים לתורה ולזכות במתן תורה פרטי.

סיפור יא' לשולחן שבת

אהבת תורה – סיפור לשבועות פעם אחת שלחו את רבי עקיבא ועמו עוד אחד מן החכמים לאסוף כסף לצדקה. הגיעו לפתח בית אחד וכשרצו להיכנס שמעו קול ילד קטן השואל את אביו "מה נאכל היום" ענה לו האב "ירק פשוט וזול", והוסיף האב ואמר "אבל אל תקנה מן הסחורה הטריה שהגיעה היום לשוק אלא צא וחפש שיריים מן הסחורה הישנה שנשארה מאתמול, ממנה בוודאי ימכרו לך במחיר זול יותר". כיוון ששמעו רבי עקיבא וחברו דברים אלו, אמרו "מאחר שהוא מצטמצם כ"כ בצרכי ביתו משמע שאין לו כסף כעת", המשיכו בדרכם מבלי לפקוד את בית האיש הזה, בדרכם חזרה שבו אצל האיש שהוא שאל אותם "מדוע שיניתם המנהג הקבוע שלכם לבוא אל ביתי לפני לכתכם אל שאר האנשים?" אמרו לו "באמת באנו אליך תחילה אך מאחר ששמענו את הדברים שהיו בינך ובין הילד, הבנו שהיום לא נוכל לקבל ממך נדבה הגונה כמנהגך", השיב להם בעל הבית "מה שביני לבין בני אתם יודעים אבל לא מה שביני לבין בוראי, וכי יודעים אתם מה בלבי לדבר מצווה, אעפ"י שאני מקמץ להוצאות ביתי אינני מקמץ בהוצאות צדקה, לכו אל אשתי ואמרו לה שתיתן לכם מידה אחת מלאה דינרים", הלכו ואמרו לה מה שצויה בע, לה שאלה אותם "ואיזו מידה אמר לכם גדושה או מחוקה?" השיבו לה "סתם אמר לנו" והיא בצדקתה אמרה "אני אתן לכם גדושה, ואם יאמר לכם בעלי שכך הייתה כוונתו הרי זו כדבריו, ואם לאו אנכה את זה מחשבון כתובתי" כששמע בעלה צדקתה כפל לה את כתובתה. עפ"י ירושלמי סוף פ"ק דפסחים

סיפור יב' לשולחן שבת

"טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף"

מעשה בתלמיד חכם שהפליג בספינה עם סוחרים רבים. שאלו אותו הסוחרים: היכן נמצאת סחורתך? השיב להם: סחורתי גדולה משלכם. חיפשו בכל הספינה ולא מצאו דבר, החלו לזעגים לו. בהמשך המסע, התנפלו עליהם שודדים ושדדו את כל מה שהיה להם. כשהגיעו ליבשה, לא היה להם לחם לאכול ובגד ללבוש. מה עשה אותם חכם? נכנס לבית המדרש, ישב ודרש בפניהם. כשראו בני העיר שהוא תלמיד חכם מופלג, נהגו בו כבוד גדול והחלו להעניק לו כבוד. באו אליו הסוחרים והתחננו בניו: בבקשה ממך, גש לבני העיר והמליץ עבורנו, שכן אתה יודע כי איבדנו את כל רכושנו בספינה. ביקש מהם שיגמלו עמנו חסד ויתנו לנו לחם לאכול כדי שלא נמות ברעב. נעתר החכם לדבריהם ואמר להם: זה מה שאמרתי לכם כי סחורתי גדולה משלכם. שכן סחורתכם אבדה, ואילו שלי קיימת לעולם. כמו שנאמר בפסוק: "כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזבו".

סיפור יג' לשולחן שבת

משה רבנו עלה למרום ואמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום לקבל את התורה, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: "רבנו של עולם! מה לילוד אשה בינינו?" השיב להם: "לקבל תורה בא" אמרו לפניו: "חמדה גנוזה, שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? מה אנוש כי תזכרנו, ובן אדם כי תפקדנו?" אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: "החזר להם תשובה" אמר לפניו: "רבנו של עולם, מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם" השיב לו הקדוש ברוך הוא: "אחוז בכסא כבודי והחזר להם תשובה" עשה משה כך, נענה ואמר: "רבנו של עולם, תורה שאתה נותן לי, מה כתוב בה? אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. ואילו אתם, המלאכים, למצרים ירדתם? לפרעה השתעבדתם? תורה למה תהא לכם?" עוד נאמר בה: לא יהיה לך אלהים אחרים. וכי בין עמים אתם שרויים וצריכים לאזהרה? "זו ועוד נאמר: זכור את יום השבת לקדשו. האם אתם עושים מלאכה שעליכם לשבות?" כבד את אביך ואת אמך – אב ואם יש לכם? לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב – וכי קנאה יש ביניכם? יצר הרע יש ביניכם?" מיד הודו המלאכים לקדוש ברוך הוא כי טוב עשה. ולא עוד, אלא שהעניקו לו, למשה, מתנות

מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר שנאמר (תהלים סח, יט) "עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם" בשכר שקראוך אדם לקחת מתנות, אף מלאך המות מסר לו דבר שנאמר (במדבר יז, יב) ויתן את הקטורת ויכפר על העם ואומר ויעמוד בין המתים ובין החיים. (עפ"י מסכת שבת פכ:)

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות:

מניין בני ישראל (א, א-מו)

חומש במדבר מכונה גם חומש הפקודים כיוון שנעשו בו שני מניינים (ספירה) של בני ישראל ושל שבט הלוי בנפרד. חז"ל לימדו אותנו שהקב"ה מונה את עם ישראל מתוך חיבתו לפניו כשם שנמנו כשיצאו ממצרים, וכשנפלו בעגל לידע מנין הנותרים, כשבא להשרות שכינתו עליהם מנאם. בפרשתנו מתבצעים מספר מפקדים:

- א. מפקד השבטים
- ב. מפקד הדגלים
- ג. מפקד הלויים מבן חודש ומעלה
- ד. מפקד בכורות ישראל
- ה. מפקד הלויים מבן שלושים ועד בן חמישים לעבודת הקודש

1. מתי הקב"ה פונה למשה רבינו למנות את עם ישראל? (א,א) בַּאֲחַד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית
2. ה' מצוה את משה "באחד לחדש השני" למנות את עם ישראל, למה נצרך מניין זה והלא כבר נמנו בפרשת כי תשא? (רש"י א,א) מתוך חיבתו לפניו מונה אותם כל שעה. (א) כשיצאו ממצרים מנאן, וכשנפלו בעגל מנאן לידע (ב) מנין הנותרים, כשבא להשרות שכינתו עליהם מנאם, באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד (ג) באייר מנאם:
3. כתוב בפס' "שאו את כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם" מה הפירוש "למשפחתם" בפס' (רש"י א,ב) דע מנין כל (ד) שבט ושבט
4. כתוב בפס' "למשפחתם לבית אבותם" כפי שראינו צריך למנות את בני ישראל לדעת גם את הכמות שבכל שבט ושבט, אם כן מה הפירוש "לבית אבתם" (רש"י א,ב) מי שאביו משבט אחד ואמו משבט אחר, יקום (ה) על שבט אביו
5. איך מתבצעת הספירה של כל אחד מבני ישראל ("לגלגלתם") (רש"י א,ב) על ידי שקלים (ו) בקע לגלגלת
6. התורה מצווה למנות רק את הבנים. מאיזה גיל הם נמנים ומה מיוחד בגיל זה? (א,ג) מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵדָה כָּל יֵצֵא צֶבֶא בְּיִשְׂרָאֵל
7. על מי הוטלה משימת המניין? (א,ג) משה ואהרן
8. כתוב בפס' "כל יצא צבא בישראל תפקדו אתם" לכאורה המילה "בישראל" בפס' מיותרת שכן כמובן שמדובר בישראל אם כן מה בא הפס' ללמדנו? (אבן עזרא א,ג) להוציא ערב רב:
9. מי עוד עוזר במניין? (א,ד) נשיאי השבטים
10. כתוב בפס' "ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבתיו הוא" מתי צריכים להיות עם משה ואהרן "איש איש למטה" וכו' (רש"י א,ד) כשתפקדו אותם, יהיו עמכם (ח) נשיא כל שבט ושבט:
11. רישמו את שמות נשיאי השבטים שסייעו למשה ואהרן במפקד (בספירה)? (א,ה-טו)

המלמד

מתכוננים לפרשה

גיליון להורים

במדבר

www.Parashatshavua.com

12. דן (א,ה"ט) אָחִיעֶזֶר בֶּן עֲמִישַׁדָּי
13. אשר (א,ה"ט) פְּנִעִיָאֵל בֶּן עֶכְרָן
גד (א,ה"ט) אֱלִיסָף בֶּן דָּעוּאֵל
נפתלי (א,ה"ט) אָחִירַע בֶּן עֵינָן;
12. למה נקראים "ראשי אלפי ישראל"? (אבן עזרא, טז) כל אחד ראש על כל אלפי השבט כי יש שר לאלף:
13. כתוב בפס' "ויתילדו על משפחתם לבית אבתם", מה התכלית למנות אותם לפי הייחוס שלהם? (ספורנו א, יח) מפני שהיה מנינם זה כדי שיצאו בו לצבא המלחמה היתה הכונה לשמור יחסם שזכות אבותם מסייעתם וכבר אמרו (בפרק י' יוחסין) אין בודקין אחר מי שנכתב באסטרטיא של מלך (פ"י בחיילות בית דוד) וזה כאמרו (שם) שאין השכינה שורה אלא על משפחות מיוחסות בישראל:
14. כתוב בפס' "ואת כל העדה הקהילו באחד לחדש השני" למה צויין התאריך של הקהלת העדה? (רמב"ן א, יח) יזכיר זריזות משה רבינו במצות השם כי ביום הדבור לקח את הנשיאים והקהיל כל העדה והתחיל לפקוד אותם אבל לא נשלם המנין ביום אחד ולכך חזר ואמר (בפסוק ט) ויפקדם במדבר סיני להודיע שהיה במקום ההוא המנין לא ביום ההוא
15. מנין היהודים לפי משפחותם התבצע בו ביום שנצטוו על כך, מה למדים מכך? (אור החיים א, יח) יודיע הכתוב כי ביום עצמו נקהלו היהודים על הדבר, והדבר יגיד שכל אחד היה לו יחוסו אצלו בלא טורח הראיה והעדיות, גם שבו ביום הוכרו הייחוסין של כולן, והוא אומרו ויתילדו סמוך למאמר באחד לחדש וכו':
16. למה נאמר "כל יוצאי צבא"? (אור החיים א, כ) אמר הכתוב כן בכל פרטי המספר, לומר שלא היה אחד מכל הבאים לכלל המספר שלא היה ראוי לצאת בצבא אלא כולן גבורי כח, והוא אומרו כל פירוש כל אחד מהם יוצא צבא. וזה נס שאינו באומות שאי אפשר שלא ימצא בכל המספרים שלהם אחד שאינו ראוי לצאת בצבא:
17. מיתחו קו בין השבט המתאים לגודלו (א, כא-מג)
ראובן (א, כא-מג) 46500
שמעון (א, כא-מג) 59300
יהודה (א, כא-מג) 74600
יששכר (א, כא-מג) 54400
זבולון (א, כא-מג) 57400
אפרים (א, כא-מג) 40500
מנשה (א, כא-מג) 32200
בנימין (א, כא-מג) 35400
דן (א, כא-מג) 62700
אשר (א, כא-מג) 41500
גד (א, כא-מג) 45650
נפתלי (א, כא-מג) 53400
18. מה היה המנין הכולל של עם ישראל מבין עשרים שנה ומעלה? (א, מו) 603550
19. איזה שבט לא נכלל במניין? (א, מט) לוי

שבט לוי (א, מז-נד)

1. כתוב בפס' "אך את מטה לוי לא תפקד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל" למה שבט לוי לא נמנה יחד עם שאר ישראל, הבא 2 פירושים? (רש"י א, מט) כדאי הוא לגיון של מלך להיות (מ) נמנה לבדו, (במ"ר א, יב) דבר אחר, צפה הקב"ה שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מבין עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר, אמר, אל יהיו אלו בכלל, לפי שהם שלי (ג) שלא טעו בעגל:
2. שבט לוי לא נמנה עם בני ישראל. איזו משימה הוטלה על שבט לוי? (א, נ"ג) קיפול והקמת המשכן, נשיאת המשכן וכליו, ועבודת המשכן
3. כתוב בפס' "ובנסע המשכן יורידו אותו הלויים... והזר הקרב יומת", "הזר הקרב" חייב מיתה לאן הוא "התקרב"? (רש"י א, נ"ג) לעבודתם (צ) זו
4. כתוב בפס' "והזר הקרב יומת" באיזה סוג של מיתה מדובר? (רש"י א, נ"ג) בידי (ק) שמים
5. היכן חנו הלויים כאשר לא היו במסע? (א, נ"ג) מסביב למשכן
6. כתוב בפס' "והלויים יחנו סביב למשכן העדת ולא יהיה קצף על עדת בני ישראל" מה המטרה שהלויים יחנו סביב למשכן העדת? (אבן עזרא א, נ"ג) פ"י הכתוב למעלה למה יחנו סביב שלא יקרב אל המשכן אחד מעדת בני ישראל וימות וזה טעם ולא יהיה קצף כעוזה שנגע בארון ושם כתוב ויחר אף ה' בעוזה
7. למה חזר ואמר "והלויים יחנו סביב למשכן העדות ולא יהיה קצף"? (רמב"ן א, נ"ג) אע"פ שנאמר זה במשכן בהיותו בין הדגלים במדבר הוא מצוה לדורות גם במקדש כי מכאן תקנו המשמרות

סדר החניות והמסעות (ב, א-לד)

הקב"ה מצווה על משה את סידור השבטים בעת חנייתם במסעות המדבר מסביב לאוהל מועד (אחרי שבט לוי שהיו סמוכים אליו). (כמוראה באיור בתחילת הפרשה).

1. כתוב בפס' "איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל" מה הפירוש "באתת", הבא 2 פירושים? (רש"י ב, ב) כל דגל יהיה לו אות, מפה צבועה תלויה בו, (ת) צבעו של זה לא כצבעו של זה, צבע כל אחד כגוון אבנו הקבועה בחשן, ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו. דבר אחר, באותות לבית אבותם, באות שמסר להם יעקב אביהם (א) כשנשאווה ממצרים, שנאמר ויעשו בניו לו כן כאשר צום (בראשית נ, יב), יהודה ויששכר וזבולון ישאוהו מן המזרח, וראובן ושמעון וגד מן הדרום וכי' כדאיתא בתנחומא (במדבר יב) בפרשה זו

המלמד

גיליון להורים

מתכוננים לפרשה

במדבר

www.Parashatshavua.com

2. כתוב בפס' "יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו" כמה רחוקים חנו בני ישראל "מאהל מועד"? (רש"י ב,ב) מרחוק מיל, (ב) כמו שנאמר ביהושע אך רחוק יהיה ביניכם וביניו כאלפים אמה (יהושע ג, ד), שיוכלו לבא בשבת. משה ואהרן ובניו והלויים, חונים בסמוך לו:
3. הקב"ה חילק את השבטים לארבעה מחנות, (מחנה אחד בכל צד) ובכל מחנה היו שלושה שבטים. מלאו את הטבלה בהתאם לפסוקים (ב,ג-לא)

מחנה	שבטים	מנין השבט	סה"כ במחנה	כיוון החניה	מיקום במסעות
יהודה	יהודה	74600	186400	מזרח	ראשונים
	יששכר	54400			
	זבולון	57400			
ראובן	ראובן	46500	151450	תימנה(דרום)	שניים
	שמעון	59300			
	גד	45650			
אפרים	אפרים	40500	108100	ימה(מערב)	שלישיים
	מנשה	32200			
	בנימין	35400			
דן	דן	62700	157600	צפון	אחרונים
	אשר	41500			
	נפתלי	53400			

4. למה נכתב בפס' "מטה זבולון" ולא נכתב "ומטה זבולון" כפי שנכתב בשאר השבטים?(בעל הטורים ב,ז) ולא אמר ומטה כדרך שאומר באחרים לפי זבולון היה מפרנס ליששכר וראיתי בתנחומא הטעם שלא אמר ומטה בזבולון כמו שאמר בכולן ללמדך שהיה זבולון עוסק בפרקמטיא ונותן לתוך פיו של יששכר לפיכך לא רצה הכתוב לעשותו טפילה לו לומר ששכרו גדול כמותו וכן הוא אומר עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר וכתוב כי בצל החכמה בצל הכסף לכן חשוב הכל כמטה אחד וכאילו אמר יששכר מטה זבולון;
5. מה הפירוש בפס' "ראשונה יסעו" איך היתה מתבצעת הנסיעה?(רש"י ב,ט) כשרואין הענן מסתלק, (ד) תוקעין הכהנים בחצוצרות, ונוסע מחנה יהודה תחלה. וכשהולכין הולכין כדרך חנייתן, (ה) הלויים והעגלות באמצע, דגל יהודה במזרח, ושל ראובן בדרום, ושל אפרים במערב, ושל דן בצפון
6. מה לומדים מהסמיכות בפס' "אלה פקודי בני ישראל" לפס' "וכן נסעו"? (אבן עזרא ב,לב) כאשר היו ביום שהתפקדו והנה בעשרים יום לא מת אחד מהם וזה דבר פלא:

מובא במדרש רבה פרשה ב,אות ח על סידור הדגלים :

לְבֵית אֲבֹתָם (במדבר ב, ב), לֹא הָיָה צָרִיךְ לִזְמַר אֵלֶּיךָ אִישׁ עַל דְּגָלוֹ בְּאֵתֵי יְחִנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִה תִּלְמִיד לֹמַר "לְבֵית אֲבֹתָם" ? ... בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁחָה עָשָׂה אוֹתָם דְּגָלִים כְּמוֹ שְׁנֵתְאָוּ, הַתְּחִיל מִשְׁחָה מִצָּר, אָמַר עֲכָשׁוּ עֲתִידָה הַמַּחְלֶקֶת לְהַנְתֵּן בֵּין הַשְּׂבָטִים, אִם אֲנִי אוֹמֵר לְשִׁבְטוֹ שֶׁל יְהוּדָה שִׁישְׁרָה בַּמְּזֻרָח וְהוּא אוֹמֵר אִי אֶפְשִׁי אֵלֶּיךָ בְּדָרוֹם, וְכֵן רְאוּבֵן וְכֵן אֶפְרַיִם וְכֵן כָּל שְׂבָט וְשִׁבְט, מִה אֲנִי עוֹשֶׂה, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁחָה מִה אֶכְפֵּת לָךְ אִין צָרִיכִין לָךְ, מַעֲצָמֵן הֵן מִכִּירִין דִּירְתָן, אֵלֶּיךָ דִּיתִיקִי יֵשׁ בֵּינָן מִיַּעֲקֹב אֲבִיהֶם הַיָּאֵד לְשֵׁרוֹת בְּדָגְלִים, אִינִי מְחַדֵּשׁ עֲלֵיהֶם, כְּכָר יֵשׁ לָהֶן טַכְסִים מִיַּעֲקֹב אֲבִיהֶם כְּמוֹ שֶׁטַעֲנָנוּ אוֹתוֹ וְהִקִּיפוּ אֶת מִטְתּוֹ כִּף יִקִּיפוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן, דְּאָמַר רַבִּי חִמָּא בְּרַ חֲנִינָא כִּינן שְׂבָא אֲבִינוּ יַעֲקֹב לְפָטֵר מִן הָעוֹלָם קָרָא לְבָנָיו, דְּכָתִיב (בראשית מט, א): וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וּבִרְכָן וַיִּצְוֶן עַל דְּרָכֵי הָאֱלֹהִים וַיִּקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם מְלָכוֹת שָׁמַיִם, מִשְׁגָּמֵר דְּבָרָיו אָמַר לָהֶם כְּשֶׁתְּטִלוּ אוֹתִי בִּירְאָה וּבִכְבוֹד לִוּוּ אוֹתִי וְלֹא יַגַּע אָדָם אַחֵר בְּמִטְתִּי וְלֹא אֶחָד מִן הַמִּצְרִיִּים וְלֹא אֶחָד מִבְּנֵיכֶם, מִפְּנֵי שֶׁאַתֶּם נְטַלְתֶּם מִבְּנוֹת כְּנַעַן, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (בראשית נ, יב): וַיַּעֲשׂוּ בְנָיו לוֹ כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּם, בְּנָיו וְלֹא בְנֵי בְנָיו, (בראשית מט, יג): וַיִּשְׂאוּ אוֹתוֹ בְּנָיו, הַיָּאֵד צִוָּם, אֵלֶּיךָ אָמַר לָהֶם בְּנֵי יְהוּדָה יִשְׁשַׁכָּר וְזָבּוּלוֹן יִטְעֲנוּ מִשְׁתֵּי מִן הַמְּזֻרָח, רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְגַד יִטְעֲנוּ מִשְׁתֵּי מִן הַדְּרוֹם, אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וּבְנֵימִין יִטְעֲנוּ מִן הַמְּעֵרָב, דָּן אֲשֶׁר וְנַפְתָּלִי יִטְעֲנוּ מִן הַצִּפּוֹן, יוֹסֵף אֵל יִטְעֵן שֶׁהוּא מְלֹךְ וְאֵתֵם צָרִיכִין לְחַלֵּק לוֹ כְּבוֹד, לֹאִי אֵל יִטְעֵן לְמַה שֶׁהוּא טוֹעֵן אֶת הָאָרֶץ וּמִי שֶׁהוּא טוֹעֵן אָרְזוֹנוֹ שֶׁל חַי הָעוֹלָמִים אִינוּ טוֹעֵן אָרְזוֹנוֹ שֶׁל מֵת, וְאִם עֲשִׂיתֶם וְיִטְעֲנֶתֶם אֶת מִשְׁתֵּי כְּשֶׁם שְׂצוּיִתִי אֲתֹכֶם, הָאֱלֹהִים עֲתִיד לְהַשְׁרִית אֲתֹכֶם דְּגָלִים. כִּינן שֶׁנִּפְטֵר טַעֲנָנוּ אוֹתוֹ כְּשֶׁם שְׂצוּם, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיַּעֲשׂוּ בְנָיו לוֹ כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּם,

מובא במדרש תנחומא פרשת במדבר,אות י : "איש על דגלו..... חבה גדולה חשב הקדוש ברוך הוא את ישראל שעשאו דגלים כמלאכי השרת, כדי שיהיו נכרין בני ראובן לעצמן ובני שמעון לעצמן. ומנין שהיא אהבה. שכן הוא אומר, הביאני אל בית ה' ודגלו עלי אהבה (שה"ש ב, ה). אמר רבי אבהו, ומה תלמוד לומר: ודגלו עלי אהבה, הביאני אל בית ה'. משל למה הדבר דומה. לעשיר שהיה לו אוצר מלא יין, נכנס לבדקו ומצאו בלו חמץ. בא לצאת לו מתוך האוצר, מצא שם חבית אחת ויין טוב. אמר, חבית זו חביבה עלי מכל האוצר. כך ברא הקדוש ברוך הוא את שבטים אמות, ומכלם לא מצא הנאה אלא בישראל, שנאמר: הביאני אל בית ה'. שני יודין עשרים, נון חמשים, הרי שבטים, אלו שבטים אמות. ומכלם לא אהב אלא ישראל, שנאמר: ודגלו עלי אהבה. "

משפחת הכהונה (ג, א"ד)

לאחר סידור המחנות, התורה מפרטת על תולדות אהרן ובניו אשר עבדו את עבודת הקורבנות במשכן. (ג,ב)

1. כתוב בפס' "ואלה תולדות אהרן ומשה" אמנם בהמשך הפס' נזכרים רק בניו של אהרן אם כן למה כתוב "תולדות אהרן ומשה"? (רש"י ג,א) ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה, מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו.
2. מי היו ארבעת בניו ומדוע נשארו רק שנים? (ג,ב"ד) נדב, אביהו, אלעזר ואיתמר. נדב ואביהו מתו כיוון שהקריבו אש זרה.
3. כתוב בפס' "ויכהן אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם" מה הפירוש שאלעזר ואיתמר כיהנו "על פני אהרן"? (רש"י ג,ד) בחייו.
4. למה מודגש בפס' בנוגע לנדב ואביהו "ובנים לא היו להם"? (ספורנו ג,ד) שאם היו להם בנים ממלאים מקומם היו יורשים המעלה הראויה לאביהם:

תפקיד הלויים והכהנים (ג, היג)

הלויים שאינם כהנים, לא התפקדו בתוך עם ישראל כיוון שהקב"ה ציווה עליהם לסייע לאהרן הכהן ובניו בעבודת המשכן (שהיו אף הם משבט לוי אך הקב"ה בחר באהרן ובניו לכהן במשכן ולכן נקראו כהנים). על הלויים הוטלה גם המשימה לשמור על המשכן וכליו שאף אחד לא יתקרב (וזהו הקרב יומת) ולשאת את המשכן וכליו כפי שראינו בתחילת הפרשה.

1. כתוב בפס' "הקרב את מטה לוי והעמדת אותו לפני אהרן הכהן ושרתו אותו" מהו ה"שירות" של שבט לוי? (רש"י ג,ו) ומהו השירות, ושמרו את משמרתו, (י) לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר, כמו שנאמר אתה ובניך ובית אביך אתן תשאו את עון המקדש, (במדבר יח, א) והלויים הללו מסייעין אותם, זו היא השירות.
 2. כתוב בפס' "ושמרו את משמרתו" מה הפירוש של המילה "משמרת"? (רש"י ג,ז) כל מני שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו, קרוי משמרת, בכל המקרא ובלשון משנה, כמו שאמר בבגתן ותרש, והלא אין משמרתו ומשמרתך שוה, (מגילה יג) וכן משמרות כהונה ולויה:
 3. מה הפירוש שמטה לוי שומרים את "משמרת כל העדה"? (ספורנו ג,ז) לעבוד את עבודת המשכן. לשרת בצרכי העבודה שוה היה ראוי לעדת הסנהדרין לולא עון העגל:
 4. על הלויים הוטל לשמור "את משמרת בני ישראל לעבד את עבודת המשכן". מה שכרם על כך? (רש"י ג,ח) שכולן היו זקוקין לצרכי המקדש, אלא שהלויים באים תחתיהם בשליחותם, לפיכך לוקחים מהם המעשרות בשכרן, שנאמר כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם (במדבר יח, לא):
 5. מה הפירוש שמטה לוי שומרים את "משמרת בני ישראל"? (ספורנו ג,ח) לעבוד את עבודת המשכן. לשאת ולשוור שזה היה ראוי לכל ישראל:
 6. מה הפירוש "ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל תחת כל בכור"? (רש"י ג,יב) שיהיו ישראל שוכרין אותם לשירות שלי, על ידי הבכורות זכיתי בהם ולקחתים תמורתם, לפי שהיתה העבודה בבכורות וכשחטאו בעגל נפסלו, והלויים שלא עבדו אליהם נבחרו תחתיהם:
 7. מדוע היו הבכורות צריכים לעבוד במשכן? (ג,יג) הבכורות הוקדשו במצרים במכת בכורות
- חז"ל לימדו אותנו שעבודת המשכן הייתה צריכה להיות ע"י הבכורות ומכיוון שחטאו בעגל נפסלו לעבודה ואילו הלויים שלא עבדו עבודת אלילים נבחרו תחתיהם

מפקד שבט לוי (ג, יד"ט)

1. לאחר המפקד של בני ישראל, הקב"ה מצווה את משה לעשות מפקד גם לשבט לוי. מאיזה גיל נמנו שבט לוי? (ג,טו) מבן חודש ומעלה.
2. כתוב בפס' "פקד את בני לוי לבית אבתם למשפחתם כל זכר מבן חודש ומעלה תפקדם" למה מונים את הלויים "מבן חודש ומעלה" ולא כמו בבני ישראל מגיל 20 שנה ומעלה (שתי סיבות)? (רש"י ג,טו) משיצא מכלל נפלים, הוא נמנה לקרות שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה בר' שלום, למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן, שנאמר אשר ילדה אותה ללוי במצרים, (שם כו, נט) עם כניסתה בפתח מצרים ילדה אותה ונמנית בשבעים נפשות, (מ) שכשאתה מונה חשבונם לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת, והיא השלימה את המנין:
3. כתוב בפס' "ויפקד אתם משה על פי ה' כאשר צוה", מה הפירוש "על פי ה'"? (רש"י ג,טו) אמר משה לפני הקב"ה, היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יונקיהם, אמר לו הקב"ה עשה אתה שלך ואני אעשה שלי, הלך משה ועמד על פתח האהל, והשכינה מקדמת לפניו, ובת קול יוצאה מן האהל ואומרת, כך וכך תינוקות יש באוהל זה, לכך נאמר על פי ה':
4. השלימו את הטבלה במנין שבט לוי ואת הכלים שנשא מהמשכן (ג,יז)

בני לוי	נכדיו של לוי	מנין המשפחה מבן חודש ומעלה	כיוון החניה סביב למשכן
גרשון	לבני	7500	החלקים שנשא מהמשכן
			המשכן = יריעות תחתונות
			האוהל = יריעות עזים
			מכסה האוהל = עורות אילים ותחשים
	מסך הפתח = וילון		
שמעי			קלעי החצר - גדר רשת מפתח שהקיפה את חצר אוהל מועד

המלמד

מתכוננים לפרשה

גיליון להורים

במדבר

www.Parashatshavua.com

מסך פתח החצר				
מיתרי המשכן והאוהל				
ארון העדות	תימנה(דרום)	8600	עמרם	קהת
שולחן לחם הפנים			יצהר	
מנורת המאור			חברון	
מזבחות			עוזיאל	
כלי הקודש				
מסך = פרוכת				
קרשי המשכן	צפונה	6200	מחלי	מררי
ברחי הקרשים				
אדניו			מושי	
עמודי החצר אדניהם ויתדותם ומיתריהם				

- כתוב בפס' "ומשמרת בני גרשון באהל מועד המשכן והאוהל מכסהו ומסך הפתח אהל מועד" מה הפירוש "המשכן", "האוהל", "מכסהו", "ומסך הפתח"? (רש"י ג, כה) המשכן. (ע) יריעות התחתונות: והאוהל. (פ) יריעות עזים העשויות לגנן מכסהו. עורות (צ) אלים ותחשים: ומסך פתח. הוא (ק) הוילון:
- כתוב בפס' לגבי משמרתם של שבט קהת "ומשמרתם הארון... והמסך וכל עבדתו" מה הפירוש "המסך"? (רש"י ג, לא) היא הפרוכת, שאף היא קרויה (פרכת) המסך:
- כתוב בפס' "ונשיא נשיאי הלוי אלעזר בן אהרן" מה הפירוש "ונשיא נשיאי הלוי"? (רש"י ג, לב) ממונה (א) על כולם, ועל מה היא נשיאותו, פקודת שומרי משמרת הקדש, על ידו היה פקודת כולם
- היכן חנו משה ואהרן? (ג, לח) בצד מזרח
- כתוב בפס' "והחנים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן ובניו" מי חנה בסמוך להם ומה לומדים מכך? (רש"י ג, לח) וסמוכין להם (ב) דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולן, טוב לצדיק טוב לשכנו, לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה, שנאמר יהודה מחוקקי (תהלים ס, ט), ומבני יששכר יודעי בינה וגו' (דברי הימים א יב, לב) מאתים ראשי סנהדראות, ומזבולן מושכים בשבט סופר (שופטים ה, יד):
- כמה היה המנין הכולל של שבט לוי (ג,לט) 22000

סיכום משפחות הלוי מגיע לפי החישוב ל-22,300 נפש, אך לפי הכתוב התורה מספרם הוא 22,000 נפש. הסיבה לכך היא שהסיכום נועד לחישוב פדיון בכורות ישראל כנגד הלויים שאמורים להחליפם העבודת המשכן. כיוון ש-300 מהלויים שנמנו הם עצמם בכורים, הם מחוייבים בעבודה ולכן לא יכולים להיות בפדיון ועל כן הופחתו במניין שבט לוי.

(מדרש רבה פרשה ג, אות ט) וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל פִּי ה' וַיְגַדְּ (במדבר ג, טז), אָמַר מֹשֶׁה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲתָה אוֹמֵר לִי שְׂאֲמַנָּה אוֹתָן מִבְּנֵי חֵדְשׁ, יְכוּל אֲנִי לְהִיטֵת מִחֵזֶר וּמִסַּבֵּב בְּחִצְרוֹתֵיהֶם וּבְתוֹךְ בְּתִיקָהּ וְלִסְפֹּר כָּל אֶחָד וְאֶחָד שְׂאֲתָ אוֹמֵר לִי: כָּל זָכָר מִבְּנֵי חֵדְשׁ וּמַעֲלָה תִּפְקְדֶם, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת עוֹשֶׂה שְׂלֵךְ וְאֲנִי עוֹשֶׂה שְׂלִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה הַלּוֹי בֵּר רַבִּי שְׁלוֹם הִיָּה מֹשֶׁה הוֹלֵךְ וְעוֹמֵד לוֹ עַל פֶּתַח אֹהֲלֵיהֶם וְהַשְׂכִּינָה מְקַרְבֵּת וְאוֹמֵר לוֹ חֲמֹשֶׁה תִּינָקִים יֵשׁ בְּבֵית הַזֶּה, חֲמֹשֶׁה תִּינָקִים יֵשׁ בְּאֹהֶל הַזֶּה, עֲשֶׂרָה תִּינָקִים יֵשׁ בְּאֹהֶל הַזֶּה, הִדָּא הוּא דְכָתִיב (במדבר ג, טז): וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל פִּי ה' וַיְגַדְּ שְׂאֲמַנָּה אוֹמֵר לוֹ.

פדיון הבכורות (ג, מ"א)

כפי שראינו קודם, הקב"ה לקח את הלויים לעבודת המשכן במקום בכורות עם ישראל בגלל שחטאו בחטא העגל. הקב"ה מצווה את משה למנות את בכורות עם ישראל כדי לפדות את הבכורות שהיו קדושים.

- מאיזה גיל נמנו בכורות בני ישראל? (ג,מ) מבן חודש ומעלה
- המילה "ושא" מופיעה 3 פעמים בתנ"ך, היכן ומה למדים מכך?(בעל הטורים ג,מ) ג'. ושא את מספר שמותם. ושא עיניך ימה וצפונה. ואיך ראה עיני ועמלי ושא לכל חטאתי. שהיה דוד מתפלל על שנשא מספר בני ישראל וזהו ושא את מספר שמותם והמתפלל צריך שיתן עיניו למטה וזהו ושא עיניך ימה שיתן עיניו למטה ולא ירים עיניו למעלה:
- מי עוד נפדה חוץ מהבכורות בבני ישראל וע"י מי נפדו? (ג,מא) בכורות הבהמה של בני ישראל נפדו ע"י בהמות הלויים
- כמה בכורות היו בבני ישראל? (ג,מג) 22273
- כתוב בפס' "קח את הלויים תחת כל בכור בבני ישראל ואת בהמת הלויים תחת בהמתם והיו לי הלויים" בהמה של אדם פשוט היתה ניפדת בבהמה השייכת ללוי, האם הבהמה של הלוי פוטרת את כל הבהמות הטהורות של ישראל או רק בהמות מסוימות?(רש"י ג,מג) לא פדו בהמות הלויים את בכורי בהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם, ושה (ה) אחד של בן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל, תדע שהרי מנה העודפים באדם ולא מנה (ו) העודפים בבהמה:
- כתוב בפס' "והיו לי הלויים אני ה'" מה הכוונה כאן "אני ה'"?(אור החיים ג,מה) הכונה במאמר אני ה', לומר שהגם שאמרו רבותינו ז"ל (ילקוט שם"ד) עתידה עבודה שתחזור לבכורות, לא ירדו הלויים מהיות לה', והוא אומרם והיו לי אני ה' כשם ששמי לעולם ועד כמו כן יהיו לי הלויים בכמה היה גדול מספר הבכורות ממספר הלויים? (ג,מו) 273
- בכמה כסף פדו הבכורות העודפים את עצמם? (שקל כסף הוא כ 20 גרם) (ג,מו) חמישה שקלי כסף

9. למה מודגש בפס' שמשה נתן את הכסף לאהרן ולבניו "על פי ה'" "כאשר צוה ה' את משה"? (אור החיים ג,גא) קשה אחר שאמר הכתוב על פי ה' מה מקום לומר כאשר צוה ה' וגו'. ונראה כי לצד שיש במעשה זה הטבה לאהרן ואחיו ובניו, ויש מקום לומר כי היה למשה נחת רוח להטיב לאחיו, לזה בא הכתוב ושלל בחינת מחשבה זו ממשה שלא חשב במעשה זה רצון הנתינה לאחיו אלא לקיים מאמר ה' היה לו החפץ במעשהו:

משה רבינו ערך הגרלה בין כל בכורי ישראל למצוא מי יפדה ע"י לוי ומי יפדה בכסף: " מה עשה ? הביא שנים ועשרים אלף פתקין וכתב עליהם בן לוי, ומאתים ושבעים ושלשה פתקין כתב עליהן ה' שקלים. בללן (ערבבן) ונתנן בקלפי אמר להם בואו וטלו פתקיכם לפי הגורל"

משמרת בני קהת (ד, אי"כ)

לאחר סיום מניין בני ישראל, הדגלים, הלויים והבכורות עוברת התורה לפרט את סדר הפעולות במסעות בני ישראל. השלב הראשון היה פירוק המשכן לקראת היציאה למסע. משפחת קהת שנשאה את כלי המשכן צוו ראשונים על עבודתם.

1. כתוב לגבי בני קהת "נשא את ראש בני קהת" "מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה" למה דווקא בטווח הגילאים הזה הם נבחרים, ומה לומדים מכך? (רש"י ד,ב) מנה מהם את הראויין לעבודת משא (ט), והם מבן שלשים ועד בן חמשים שנה, והפחות משלשים לא נתמלא כחו, מכאן אמרו בן שלשים לכת, והיותר על בן חמשים כחו מכחיש מעתה
2. כיוון שהלויים לא יכולים להיכנס למשכן ואף לא לנעת בכלים, נדרשו אהרן ובניו להוציא ולכסות את כל הכלים. עם מה כיסו את ארון העדות? (ד,ה) ע"י פרוכת המסך, כיסוי עור תחש ובגד כליל תכלת
3. כתוב בפס' "ובא אהרן ובניו בנסע המחנה והורידו את פרכת המסך וכסו בה את ארון העדות" אם כן מה תפקידם של אהרן ובניו ומה תפקידם של בני קהת? (רש"י ד,ה) ובא אהרן ובניו יכניסו כל כלי וכלי לנרתקו המפורש לו בפרשה זו, ולא יצטרכו הלויים בני קהת אלא לשאת: כתוב בפס' "בנסע המחנה והורידו את פרכת" וכו', איך יודעים שצריך ליסע? (רש"י ד,ה) כשהענן מסתלק (י) הם יודעין שיסעו:
5. איזה כלים כוסו יחד עם שולחן לחם הפנים? (ד,ז) הַקְּעֵרֶת וְאֶת הַכַּפֶּת וְאֶת הַמִּנְקִיָּה וְאֶת קְשׁוֹת הַנֶּסֶךְ
6. מה היו הכיסויים של שולחן לחם הפנים? (ד,ז ח) כיסוי תכלת (צמר), כיסוי תולעת שני (צמר בגוון אדום), כיסוי עור תחש
7. היכן היה מונח לחם התמיד והיכן בגד התכלת היה מונח ומדוע? (רמב"ן ד,ז) על השולחן עצמו יהיה הלחם ועליהם בגד התכלת וישימו על הבגד הזה בשלחן כל הכלים ואחרי כן יפרשו על הכלים והשולחן בגד תולעת שני כי לכבוד הלחם שהוא מסודר כהלכתו יפרשו בגד תכלת להפריש בין השלחן ולחמו ובין הכלים והיה המכסה העליון בבגד תולעת שני שהוא מראה אדום בעבור שהשולחן סימן לכתר מלכות שהוא במדת הדין אבל הארון ומזבח הזהב בבגד תכלת למדה הכלולה מן הכל ומזבח העולה בבגד ארגמן שהוא אדום יותר מן הראשון כי שם יורק הדם כופר נפשם
8. כתוב בפס' "וכסו את מנרת המאור ואת נרתיה ואת מלקחיה ואת מחתתיה" וכו', מהם "מלקחיה"? (רש"י ד,ט) כמין צבת, שמושך בה את הפתילה לכלל צד שירצה:
9. מהי "המחתה" ("מחתתיה") ומה השימוש הנעשה בה, המוזכרים בפס' (רש"י ד,ט) כמין כף קטנה, ושוליה פשוטין ולא סגלגלים, ואין לה מחיצה לפנים אלא מצדיה וחותרה בה את דשן הנרות כשמיטבין
10. כתוב בפס' "את כל כלי השרת אשר ישרתו בס בקדש" מה הפירוש "אשר ישרתו בס בקדש", ומהם אותם "כלי השרת"? (רש"י ד,יב) בתוך המשכן שהוא קדש, (מ) והן כלי הקטרת שמשרתין בהם במזבח הפנימי:

גם המנורה וכליה, מזבח הזהב (הקטורת) וכליו כוסו בנפרד בבד צמר בצבע תכלת ומעליהם מכסה עור תחש.

11. מה היו הכיסויים של מזבח הנחושת וכליו? (ד,יג) בד צמר בצבע ארגמן וכיסוי עור תחש
12. מה היה נמצא מתחת הבגד שמוזכר בפס' (רש"י ד,יג) ואש שירדה מן השמים, רבוצה תחת הבגד כארי (יומא כא:) (ס) בשעת המסעות ואינה שורפתו, שהיו כופין עליה (ע) פסכתו של נחשת (עירובין קד:)
13. מה הכוונה בפס' במילה "יודשנו"? (אבן עזרא ד,יג) הסרת הדשן מעל המזבח:
14. מה "המזלגות" המוזכרים בפס' (רש"י ד,יד) צינוריות של נחשת, שבהן מכין באברים שעל המזבח להפכן, כדי שיתעכלו יפה ומהר:
15. מהם ה"יעים" המוזכרים בפס' (רש"י ד,יד) הם מגרפות ובלע"ז וויד"ל והן של נחשת, ובהן מכבדין את הדשן מעל המזבח:
16. כתוב בפס' "וכלה אהרן ובניו לכסת את הקדש ואת כל כלי הקדש" מהו ה"קדש" המוזכר בפס' ומהם "כלי הקדש"? (רש"י ד,טו) הקודש. הארון והמזבח: ואת כל כלי הקודש. המנורה וכלי שרת
17. לאחר סיום כיסוי כל הכלים הורשו בני קהת לבוא לשאת את הכלים כדי שלא ימותו. מי היה אחראי על חלוקת נשיאת הכלים בין בני קהת? (ד,טז) אלעזר הכהן
18. מהם התפקידים של אלעזר? (רש"י ד,טז) עליו מוטל לצוות ולזרוז (צ) ולהקריב בעת חנייתן: פקדת כל המשכן. ועוד היה ממונה על משא בני קהת, לצוות איש איש (ק) על עבודתו ועל משאו, והוא המשכן וכל אשר בו כל האמורים למעלה בפרשה זו, אבל משא בני גרשון ומררי שאינן מקדש הקדשים, על פי איתמר היה, כמו שכתוב בפרשת נשא (לקמן פסוק כח):

נחלקו חכמים מי נשא את שמן המאור, קטורת הסמים, מנחת התמיד ושמן המשחה. עפ"י התלמוד הירושלמי, נשא אלעזר הכהן בעצמו את כל הדברים הללו ונעשה לו נס שהרי היו כבדים לאדם אחד. ואילו לדעת חכמים אחרים הוא היה אחראי לחלק את נשיאתם בין בני קהת בנוסף לכלי הקודש

19. המילה בלע משמעותה לכסות. מה האזהרה לבני קהת שלא ימותו? (ד,י"ב) שלא יראו את כלי הקודש לפני שכוסו
20. המילה "וחיו" מופיעה פעמיים בתנ"ך, היכן ומה למדים מכך? (בעל הטורים ד,יט) ב' וחיו ולא ימותו וחיו את בניהם ושבו בתרי עשר בענין הגאולה מלמד שמלאך המות בטל לעתיד לבא וזהו וחיו את בניהם ושבו וחיו ולא ימותו:
21. מה הפירוש בפס' במילה "וחיו"? (אבן עזרא ד,יט) יוסיפו חיים: